

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

Redactor:
SEBASTIAN BORNEMISA

Cuprinsul:

Ion Agârbiceanu: Căsnicia lui Ludovic Petrescu, nuv.

Ion Al-George: De profundis, poezie,

Ion Dragoslav: Prolog la romanul popular „Brâul cu picățele roșii“.

I. U. Soricu: Sonet, poezie.

A. Fogazzaro — D. Tomescu: Misterul poetului, roman.

A. Cotruș: Din depărtare, poezie.

FLORI DE-O ZI:

Radu Mărgean: Fulgi întârziați...

R. S. Dragnea: Fabula a amuțit!..

RÂNDURI MĂRUNTE

SCRISORI DELA REDACȚIE

GHCITURI

ILUSTRĂȚII:

Vederi din St. Petersburg: Newsky prospect și Reședința de iarnă a țarului; Andrei Copasis, principele din Samos; Apărarea pometurilor împotriva înghețurilor. —

„COSINZEANA”

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMANALĂ

având colaboratori reguțați pe: *Ion Agâr-biceanu, Zaharie Bârsan, T. Liviu Blaga, Ermil Borcia, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, A. Cotruș, Ion Dragoslav, P. Dulfu, Victor Eftimiu, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, V. C. Osvadă, Ecaterina Pitiș, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu, D. Tomescu, Gavril Todica, Viora din Bihor, și alții* — e nu numai cea mai ieftină revistă românească de felul acesta, ci și cea mai potrivită pentru toate familiile române.

ABONAMENTUL E:

Pe 3 luni pentru Austro-Ungaria . cor.	3.—
Pe $\frac{1}{2}$ de an ” ” ” ” ”	6.—
Pe un an ” ” ” ” ”	12.—
Pentru străinătate pe trei luni	5.—
” ” pe jum. de an	10.—
” ” pe un an	20.—

Abonamentele se plătesc înainte.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Premiile „Cosinzenei”.

Între abonații, cari plătesc înainte pe un an abonamentul, se sortează la sfârșitul anului, în ajunul Crăciunului, opt biblioteci de câte 25 coroane una, drept cadou de Crăciun, cu cele mai noi cărți literare, pe ales.

Rugăm pe toți, cari înțeleg și apreciază niziunța noastră, să binevoiască a ne da mână de ajutor, prin câștigarea de abonați număroși, pentru ca, cu ajutorul tuturor, să putem face din „Cosinzeana” o revistă literară din cele mai desăvârșite, pentru familiile române, care să le fie totodată o bună armă de apărare împotriva influințelor literare streine, ivite prin intrarea unor reviste streine prin familii de-ale noastre, și un mijloc de a cultivă dragostea de literatură și cultură românească, până și în familiile cele mai modeste.

Administrația revistei

„COSINZEANA”

Orăștie—Szászváros.

CĂRȚI LITERARE

Al. Ciura: Amintiri	Cor.	1:60
Coșbuc: Balade și Idile, ed. nouă	”	3.—
” Ziarul unui perde vară	”	0:80
Dauș: Străbunii	”	1:50
Delavrancea: Hagi Tudose	”	3.—
” Între vis și vieață	”	3.—
” Paraziții	”	1:50
” Sultanica	”	2.—
” Liniște (nou)	”	2:50
” Viforul	”	2:50
” Luceafărul	”	2:50
Eminescu: Lais	”	1.—
Gârleanu: Bătrânii	”	3.—
” Cea dintâiu durere	”	2:50
” într-o noapte de Maiu	”	2.—
Andersen: Povestiri	”	2:50
Gherea: Critice III.	”	4.—
” Neoiobăgia	”	3:50
Ghica: Convorbiri economice I—III.	”	7:50
Iorga: Istoria Românilor în chipuri și icoane	”	2:50
” Războiul din estremul Orient	”	0:80
Iosif: Poezii	”	1:50
” Poezii, ediție completă	”	2:50
” Căntece (nou)	”	2.—
Lovinescu: Critice I.	”	3.—
” ” II.	”	3.—
Maeterlink: Viața albinelor	”	3.—
Onu: Versuri pentru copii	”	0:50
Sterian: Educația sexelor	”	1:50
” În noaptea nunții	”	1:50

Vlahuță: În vâltoare	Cor.	1:50
” File rupte	”	2:50
” Cartea de cetire	”	1:25
Negruzzi: Păcatele tinerețelor	”	1.—
Ghica: Munca, creditul și împrumuturile	”	1.—
Neculcea: O seamă de cuvinte	”	1.—
Cantemir: Descrierea Moldovei	”	1:90
Ion Gorun: Lume necăjită (nou)	”	2.—
I. Popescu: Zori de Iulie (nou)	”	2.—
Collodi: Pățaniile lui Tândărică, pt. copii	”	1:50
L. Dauș: Dușmani ai neamului, roman	”	2:50
Sofia Nădejde: Patimi, roman, ediție de lux	”	3.—
” Robia banului, roman	”	2.—
Björnson: Synnöve Solbakken, ”	”	1:50
G. Maupassant: Inima noastră, ”	”	2:50
T. Mera: Din țări streine	”	2.—
Gorun: Știi românește?, ediție de lux	”	2:25
H. Lecca: Cancer la inimă, piesă teatrală	”	1.—
A. Dorna: Două comedii	”	1:50
N. Gane: Spice, schițe	”	1.—
Alexandri: Despot Vodă, piesă	”	1.—
Speranță: Teatru de familie	”	2.—
” Anecdote populare I.	”	2.—
” ” II.	”	2.—
A. Bloch: Substanța universală	”	1.—
Herz: Când ochii plâng, piesă	”	0:30
Z. Bârsan: Mărul, dramă	”	1.—
Almanahul scriitorilor dela noi	”	1:60

Se pot comandă la „Librăria Națională,”

S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros.

Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani

GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

CĂSNICIA LUI LUDOVIC PETRESCU

de ION AGÂRBICEANU

- 6 -

VI.

Domnul Karl Schuster, proprietarul farmaciei „Leul de aur“, observase demult că'n Ludovic Petrescu se făcù o mare schimbare. Eră tot așa de harnic, dar nu schimbă trei vorbe pe zi cu principalul. Apoi slăbise mult. Chelia-i eră mai palidă și subt ochi purtă mereu cearcăne vinete, adânci. El, care avusese mai înainte paciință de măgar, acum devenise nervos cu clienții.

Domnul Schuster îl observă neliniștit, așteptă în fiecare zi ca asistentul să-și dea dimisia. De câtevaori îi propuse lui Petrescu să-i urce salariul, însă acesta nu primi.

Ludovic nu-i destăinuă nimic domnului Karl, până ce nu se văzù asigurat din partea Luciei.

În ziua de după bal însă stătù mult de vorbă cu șeful.

„Nu credeam io să meargă așa iute“ zise sasul, frecându-și cu mulțumire mâinile grase și roșii. „Așa dar domn Ludovic rămâne în orașul nost?“

— Așa cred, domnule Schuster. Se-nțelege însă că nu voi putea trăi căsătorit din salariul de până acum.

— No ie, zise sasul suflând greu, io dau la d-ta mai mult, cu mare plăcere. Io făgădui la dumniata“.

Și, după ce se înțelesă repede asupra salariului, domnul Karl îl întrebă rotindu-și ochii mici.

„Și când jucam?“

— Peste-o săptămână. Dta, la toată întâmplarea, trebuie să vii. Ași invita și pe dl Schuster, tinărul. Nu-i știu însă adresa, și nu știu dacă va putea veni.

— Vine, cum să nu. Ficiorul al meu e iubitor de petrecanii. Dacă-i așa, domn Ludovic, io dau vinul. Am vin vechiu în pivniță. Noa că trebuie să primești“ zise sasul văzând împotrivirea lui Ludovic. „Eu țin la dta, ști bine, ca la ficiorul al meu“.

În săptămâna aceasta domnul Schuster trebui să rămână aproape ziua întreagă în farmacie. Ludovic trebui să-și vadă de locuință nouă, să se îngrijească de mobilă, de slujnică, și de o mie de nimicuri. Locuința o alesese împreună cu Lucia, în strada teilor, după ce colindaseră două zile încheiate, urcând scări, cercetând apartamente, întrebând de prețuri, alergând dintr-o

stradă într'alta. Aveau aici în ulița teilor, la întâiul cat patru odăi, o bucătărie și o cabină de baie. Ferestrele erau spre răsărit, mari și luminoase. Stătuse aici până acum de curând un căpitan dela artilerie. Luciei îi plăcù locuința: odăile largi, înalte, vopsite proaspăt, cu tavanul alb, imaculat, cu forme ușoare, delicate în jurul pereților, deasupra. Dar chiria eră de-o mie de coroane pe an.

Mobila o alesesă asemenea împreună, dela un depozit de-aici. Ludovic simți, și în vremea căutării cvartirului și timpul cât a ținut mobilatul locuinței, că, rămas de capul lui, n-ar fi putut isprăvi nimic. I se învârteau în cap sume de bani, numeri de case și nume de uliți, scaune, mese, divanuri, perdele și covoare, încât nu mai pricepea nimic. Simția că are noroc cu Lucia, pe care n-o mai putea admira deajuns, văzând cu câtă ușurință, precizie, calcul, face cumpărăturile și aranjează locuința. Se miră cum poate o fată crescută într-un orașel de provincie, crescută în sărăcie, să se priceapă la toate acestea. Și, din zilele acestea, inteligența Luciei luă în ochii lui proporții neobicinuite. O simțea cu mult superioară sieși, și conștiința aceasta îi împrumută un scaun de odihnă pentru fiecare zi plină de zbucium.

Odăile au fost arangiate întru toate după gustul Luciei. Asistentul nu se mai gândeă să se împotrivescă la nimic. Bani se vărsau în fiecare zi, nici nu le mai ținea sama, și lui îi părea că tot ce dorește, tot ce face Lucia, chiar și cheltuiala mare de bani, totul se petrece într-un murmur adânc și dulce, care-i scaldă sufletul ca'ntr-o apă caldută parfumată. Chiar zilele-i păreau că trec străbătute de murmurul acela.

După ce au isprăvit tot ce aveau de arangiat, după ce au pus de-o parte o sumă trebuitoare încă pentru toalete și lipse mai mărunte, Ludovic deschise libelul de depuneri, și ceti nepăsător cifrele din urmă. Mai aveă cinci mii de coroane. Alte dăți poziția aceasta din libel i-ar fi răcit pentru totdeauna sufletul, dar acum îi părù că nici nu-i vorba de averea lui. Îl închise și-l încuie într-un pulpitrul.

Pușcăriasa privi cu însuflețire, însă de mulțori

cu neliniște la Lucia. Fata eră vecinic agitată, râdea, săltă prin casă, în ochii ei se așezară statornic străluciri pătimașe. Adeseori își luă violina și cântă. Atunci fața, privirile i se limpeziau, și bunica, robită de frumseța ei, se apropia și o mângăia blând pe frunte.

De câtevaori, înfricată de marile cheltueli cu cari se începea noua căsnicie, bunica îi dădu câteva sfaturi. Dar văzû îndată că Luciei nu-i nu-i place nici o observare, și nu-i mai zise nimic. Se gândi că ea a fost destul de cruțatare când a măritat pe Maria, mama Luciei, și totuș, ce-a folosit? Fata ei a trăit în mizerie de când s-a căsătorit.

În zilele din urmă Ludovic Petrescu mai primi o scrisoare dela părinții săi. Bătrânii îl avizau că, durere, vor trebui să-și țină cuvântul: nu vor putea veni la cununie. „Dacă sfaturile noastre părințești te-ar fi supărat, te rugăm să ne ierți, dragă Ludovic. Numai din iubire ți le-am dat, gândindu-ne la fericirea ta. Tu ești, de altfel, om trecut de mult peste pragul maturității. Să sperăm că vei fi chibzuit bine ce faci. Noi, din partea noastră, îți dorim toate celea bune dela Dumnezeu. Fi fericit, dragă Ludovic“. Eră aceasta o scrisoare scurtă, pe care însă după ce a cetit-o Ludovic odată, o mai ceti ș-a doua ș-a treia oară. Și își simți sufletul tot mai greu. Se temeă el acum de viitor, fiind așa aproape de căsătorie? Îi coborîse teama în suflet cuvintele potolite ale părinților? Ori se simțea vinovat în simțemintele ce le-a avut până acum față de cei doi bătrâni, pe cari, iată acum simte că-i iartă și că-i învăluie într-un simțământ de adâncă duiosie? Nu știa, dar îi părea rău, din toată inima, că părinții săi vor lipsi dela cununia lui.

Părinții Luciei rămaseră zăpăciți, când primiră, numai c-o săptămână înainte, vestea. Bunica le dădu toate deslușirile și-i asigură că n-au de ce să se teamă: Lucia face o parte strălucită.

Dl Firu privi bănuitor la nevastă-sa:

„Tu știai de bunășama, pentruce nu mi-ai spus nimic?”

— Nu știam nimic, pe sufletul meu, Niculiță. Sunt tot așa de surprinsă ca și tine.

— Nu se poate“ zise Nicolae Firu, ridicându-se și începând să se plimbe prin casă.

„Tot ce știu e că i-am scris mamei când s-a dus Lucia câteva șire. I-am scris că de-i va eși Luciei norocul în cale, să nu-l scape. N-aș fi crezut odată cu capul, să se întâmple așa ceva, și atât de îngrabă. Dar noi trebuie să ne bucurăm Niculiță, nu să cădem pe gânduri. Avem datorința să ne îngrijim și de viitorul Luciei, ca și de-al celorlalți copii“.

Un zimbet ușor lumină fața lui Nicolae Firu, și zimbetul acesta îi readuse pe-o clipă o parte din vechia frumseță, de care vorbise bunica.

„Totdeauna am crezut că Lucia se va mărită ușor“ zise cu mulțumire. Mi se pare însă că mirele e prea înaintat în vârstă“ adăogă apoi, așezându-se iar lângă nevastă.

„În ziua de azi bărbații nu se mai căsătoresc

de tineri. Vezi, chiar aici la noi Lungu, Pascu, Popeneț Alecsandru, și câți alții.

— Asta-i așa“ zise dl Firu. „Mie însă, drept spunându-ți, mi-ar fi plăcut să aibă Lucia un bărbat de douăzeci și opt de ani“.

Vorbiră apoi de pregătirile de nuntă. Elena încă eră logodită, trebuia să meargă și ea cu logodnicul. Maria nu prea eră atentă la vorbele lui Firu. Ea eră muncită de-un alt gând: cu ce tren ar putea ajunge mai îngrabă la Lucia.

Și, în dupamiaza aceea, adunându-și în grabă un pachetaș, porni. Ludovic Petrescu privi uimit la femeea aceasta, care intră ca o furtună în casă, îmbrățișă și sărută cu patimă pe Lucia, și picură două lacrimi din ochi pe pieptul bunicei. Apoi îl îmbrățișă și pe el, și-i spuse repede cuvinte îndulcite de dragostea părințească. Mama Luciei în ochii lui părû o ființă vrednică de admirat, o femeie foarte frumoasă încă pentru vrâsta ei.

„Ah! ce oameni! suspină Maria șezând pe divan și inclinându-și puțin capul pe umărul drept. „Să nu ne spuneți o singură vorbă. Dar bine, nu vă temeți de loc că noi, părinții, am fi putut trage o dungă groasă peste toată socoteala voastră?“

Ea trebui să vadă numai decât locuința cea nouă. Se duse numai cu Lucia, — Ludovic trebui să meargă îndată în farmacie. Și, în noua locuință, în splendoarea mobilelor scumpe, arangiate cu mult gust, mama își sărută de multeori fata.

„Foarte bine, Lucia. Să știți sunt mândră de tine. Să vezi numai să rămâi o nevastă cuminte. Bărbatul tău nu-i mai în floarea tinereții, asta-i adevărat. Dar te va îngriji cu atât mai mult. Și tu poți să te bucuri de vieată“.

Lucia se simți foarte măgulită la laudele mamei sale. Ținea foarte mult la părerile, la gusturile ei.

Mamă-sa nu rămase decât ziua aceea. Se reîntoarse, promițând că va veni la nuntă cu toată casa.

Bunica își epuisase toate micile economii, și așteptă ziua nunții cu mare neliniște. Îi părea că n-are să mai sosască.

* * *

În ziua cununiei bunica se sculase cu noaptea-n cap. Nu mai aveă nimic de orânduit, ospățul eră arangiat la un restaurant. Locuința bunicei eră prea strâmtă, și Lucia nu se învoi odată cu capul să se țină aici. Ziua se promitea frumoasă, senină. Rudeniile sosiră de cu sară. Domnul și doamna Firu cu celea trei fete, cu logodnicul Elenei, un bărbat înalt cu fața lemnoasă. Dintre feciori venise numai cel mai mare, Alecsandru, un tânăr de vreo douăzeci și unul de ani, cu obraji delicăți, de domnișoară. Sămănă puțin cu Lucia. Dintre celea trei surori Elena, cea logodită, eră tot așa de naltă ca Lucia, cu ochii negri, mici, ascunși sub genele umbroase, pline de melancolie. Fața ei eră palidă, bolnăvicioasă, și nu aveă nimic din frăgezimea obrăjilor Luciei. Celealalte două, Eugenia și Tulia erau subt șasesprezece ani, niște fetițe cu ochii iuți și cu mișcări sprintene.

Vedere din St. Petersburg: vestitul Nevsky prospect cea mai mare stradă a oraşului, care are o lăţime de 40 metri şi o lungime de 4 kilometri.

Din partea lui Petrescu nu veni decât fratele său Augustin, un tânăr brunet, bine zidit, cu mustaţa scurtă groasă, cu braţele puternice. Să fi avut douăzeci şi şase de ani.

Mai veniseră apoi câteva rudeni mai depărtate de-a familiei Firu. Bunica putu să încartireze numai pe părinţii Luciei şi pe celea trei fete. De adăpostirea lui Augustin şi Alecsandru şi a celorlalţi oaspeţi, trebuia să se îngrijească Ludovic.

Bunica avu să aştepte până se treziră ceilalţi. Aseară au rămas mult la poveşti şi acum dormiau adânc. Din odaia a doua unde dormeau bărbaţii se auzia horcăitul prelung a fiitorului socru. Bucătăria, unde dormi bunica eră plină de geamantane, de pardesiuri, de ghete şi umbrele.

A fost mult până s-a trezit una din cele două fetiţe, căci îndată au sărit apoi toţi ca furnicaţi din culcuşuri. Cununia în biserică eră ficsată pe unsprezece, şi cele şase femei se apucară îndată de toalete. Părea că fiecare mai are o păreche de mâni, aşa păreau de multe cum alergau hainele, cum scormoneau prin geamantane. Maria îşi sărută fata pe frunte, o îmbrăţişă şi-i zise:

„Eu singură am să te îmbrac, domnişoara noastră. Să nu-ţi fie teamă: ş-a mai păstrat şi bătrâna o rămăşiţă de gust“.

Şi, începù numai decât s-o gătească pe Lucia.

— urmează —

O O O

DE PROFUNDIS

ION AL-GEORGE

Eu m'am născut cu primul vifor
De pafimi mari; avui de mamă
Un ou de vultur, iar de tată
Un cioc cu luciu de aramă

Şi m'am născut cu prima jale,
Cu primul răs — eu, cel din urmă,
Svârlit din mâna procreării
Să fiu conducător de turmă.

Din ochii mei porni o rază
Spre arcul bolşii înstelate,
Erau acolo mii de stele
Cu-afâtea lumi nenumărate
Şi când pleoapa mi se-nchise
Topind fluidul călător,
Legat cu trupul de ţărână
Văzui că trebui să cobor.

Şi-am coborît... Vuiă pe boltă
A trăsnetelor şerpuire,
Fierbeă văzduhul ca oceanul
Învolutat de clocofire —
Iar cel etern în nemişcare
Îşi trase norii pe obraz
Şi mările plângând în larguri
Izbeau talaz peste talaz.

Intrai în domul tău, părinte,
Zidit pe lume! Vream să-ţi cânt
Cântarea cea mai neştiută
Din câte ştie un cuvânt;
Un templu nou, să spargă cerul
Cu turnul său, voiam să-ţi sui
Şi tu mi-ai dat de sprijin dalta
Ce n-ai mai dat-o nimănui.

Dar ce folos! Unealtă sfântă,
Gândire limpede şi iară
În loc de-a soarelui lumină
Lumina faclelor de ceară —
În loc de piatra necioplită
Sicriul de-altul făurit
Ce şine 'nchis întregu-mi suflet
Şi tot ce el a 'ntrezărit!...

PROLOG

la romanul popular „BRĂUL CU PICĂȚELE ROȘII“
ION DRAGOSLAV

Mai înainte vreme, acum, vreo cincizeci de ani nu se pomenea nici doftor pe la sate, nici moașe domnești, ci lumea se folosea de preoți, babe și vrăjitori.

Preoții scoteau pe draci din cei stropsiți, babele ori erau moașe, ori doftorese și vrăjitoare. Și de ele ținea adesea ori moartea sau sănătatea unui om. Vrăjitorii și vrăjitoarele îți aduceau ibovnicul pe prăjină de peste nouă țări și mări și făceau așa de închegau și apele.

În orice casă intrai nu auziai decât: de vrăjitori și vrăjitoare. Nu eră sat să nu aibă vrăjitorul și vrăjitoarea lui, și cum s-aude astăzi de cutare doftor mare de la București, Viena, ori Paris, așa se auzea și atunci, că în cutare și cutare sat îndepărtat, ori coadă de pădure, ori han părăsit, de câte un vrăjitor ori vrăjitoare vestită și de cutare sat, ori mănăstire ori schit, de câte un popă ori călugăr, care făceau minuni.

Numai auzeai femeile strânse la furcă, ori bărbații când se duceau la lucru ori la crâsmă:

„Auzi, că a murit de ursită Mălina lui Tănasa a Popei, ori cum îi zicea.

— Ira, și oare cine i-a făcut?

— Cine? dușmana ei, Irina lui Pantilie Rotaru“, ori cine știe ce nume înșiră femeia ori omul. Iar cel ce ascultă de cunoștea pe răufăcătorul rămânea cu gura căscată. Pe când cel ce spune, urmă: „Cică s-a dus la un vrăjitor la Rădăuți“, ori spune, cine știe ce sat, „și i-o făcut, s-o ia pe dânsa de nevastă bărbatul femeii“, și înșiră câte știă de vrăjitor și de femeia vrăjmașă.

Apoi, dela vorbele astea se pornea un vânt de povești de vrăjitori cu vrăjitoare vestite de ajungea, și la vorba despre comori, unu din cei ce ascultau, sărea și el și spune, că, un Român s-a dus la vrăjitorul cutare, din cutare loc și i-a spus că are comoara în grădină, și locul unde e îngropată și omul a pândit spre ziua de sf. Andrei, ori Bobotează, ori Paști și a văzut o pară galbenă și a săpat și a găsit banii chiar acolo.

Apoi, de popa cutare, ori călugărul cutare, că a mântuit de ceas rău, ori de sburători, ori de făcătură rea, pe cutare și cutare om, și de atunci e sănătos. Și vorbele astea treceau din om în om, din sat în sat, până peste graniță. Și se făcea vâlva și apoi, să te ții băete: toți nenorociții, toți obijduiții, toți păgubașii, toți ciungii și orbii, toți îndrăciții grăbiau înspre doctorii vestiți, și ograda lor se umplea de cară, căruțe, și zi și noapte eșeau și intrau cei cu aleantul la inimă, dar și punga lor se umplea de galbeni, lăzile de pânză și cotețele de găini. Astăzi, rar și rar, auzi câte unul, dar de cei vechi, pace; doar unde și unde vezi niște zidării vechi, de care și azi se tem a se apropia oamenii zicându-i „La Han la Sultana“, „La Podul vrăjitoare“, „La Velnița lui Conachi“ și dacă întrebi pe

Român de ce-i zice așa, îți spune că acolo a stat un vrăjitor vestit ori vrăjitoare care avea *spiriduș* și, că și azi, în fiecare noapte se arată câte o știmă și ard bani, dar că nimene nu se apropie de locul cela, de frica necuratului.

Ca preot cu dar dela Dzeu; prin părțile de sus ale Moldovei, din spre graniță, eră vestit popa Nicolae din Horoncenii. Câți neputincioși chiar din naștere, câți îndrăciți, câți cu sburători n-a scăpat popa Nicolae cu Molitfele lui Sf. Vasile; iar ca vrăjitoare și vrăjitor vestit, erau multe dar mai cu nume eră baba Prăvăloaia din Bosanci, în Bucovina, un sat care dela Horoncenii, se vede spre răsărit, pe un deal.

La asta, mai cu seamă, cum eră și vrăjitoare, eră târg. Ci-că chiora, făcea de ursită, legă cununii, omoră omul din picioare, chiar de eră de zece poște depărtare, luă mana la vite; ba aducea și drăguții pe prăjină, și câte comedii, de i se dusesse vestea că are spiriduș.

Dar nici ca vrăjitorul Ilie Toloneș dela Roșia, dela poalele Bosancilor, unde fusese un han odată pe timpul voluntirilor și care îl ținea o femeie frumoasă, Roșia. Hanul ista, ci-că, a fost șghiale de voluntiri, dar că Turcii l-au încunjurat și i-au tăiat până la unul; iar hangioaica nu se știe ce s-a făcut, și Turcii, au ars și hanul și l-au dărâmat, de n-a rămas decât cărămizile, în care azi, de n-a luă plugarul seama, își rupe ascuțitul plugului. Aice mai în urmă s-a ridicat o casă, un fel de jitarie, în care ședeă un moșneag, Ilie Toloneș, al cărui nume sună, iar, peste o sută de sate. De aista se zicea că are pe ucigă-l toaca.

Cu toate astea moșneagul nu făcea haz de toată lumea, că vezi d-ta, unii veneau cu gând rău la dânsul; bună oară unul avea ciudă pe altul și nu îndrăzneă să iasă ori cu cuțitul ori cu parul la el, și venea la moșneag, să-i facă așa, să-l vadă pe cela chior, olog, sărac, să-i moară nevasta, că chiar și moș Ilie, când auzea de așa ceva, își făcea cruce, se burzuluiă, se uită chiorăș într-altă parte și zicea:

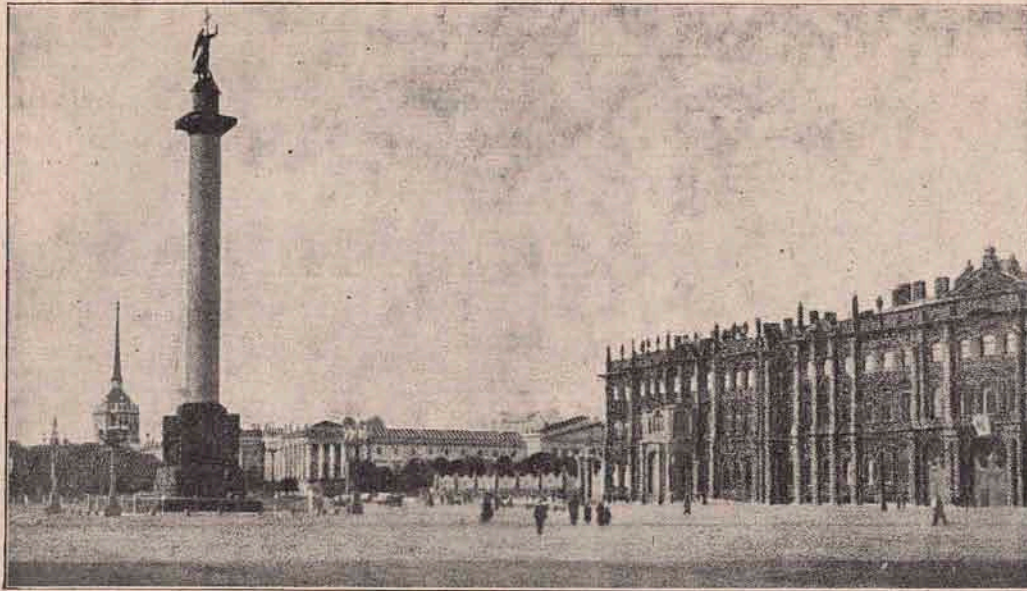
„Da, cum se poate una ca asta să fac eu! Mult te-ai gândit până m-ai găsit pe mine? Da ți dau, zicea cela, cinci galbeni, zece. — Da, da zicea moș Ilie, să-mi dai o mie de mii, da ce mă socoți pe mine... Da nici să mai vorghesți“.

Și omul zicea oftând: — Apoi mă duc la Prăvăloaica“.

„Du-te, răspundeă moșneagul, că aceea are draci. Am mai auzit eu de o vrăjitoare, care a fost mamă de draci și când a fost să moară plâneau dracii pe afară ca mățele, și popa n-a vrut s-o îngroape și a putrezit pe masă“.

Și omul rău se ducea oftând și crâsnind că n-a putut să-și sare inima.

Da, moș Ilie avea milă de creștini cu pagube, cu dureri, pentru cei tâmpiți, și șghihuiți și ologiți de dracii Prăvăloaiei ori ai altora, și de cei cu cununie legată și de cei îndrăgostiți și nu se pot lua, și de cei ce nu știau ce drum să apuce în viață. Și moș Ilie le spuneă

Vedere din St. Petersburg: reședința de iarnă a țarului, înaintea căreia se-ntinde piața orașului, în mijloc cu trufașa columnă de triumf alui Alecsandru I, care a fost ridicată în amintirea învingerii marelui Napoleon. Înălțimea columnei e de 30 de metri, iar diametrul ei de 4 metri. În vârf se vede un înger care are 4 metri înălțime, ținând în mână o cruce aurită de 6 metri. — Mai în fund se zărește turnul palatului Admiralității, în care loc țarul Petru-cel-mare a implântat crucea, poruncind ca acolo să fie inima orașului.

lucruri adânci și cu temei și pe față și apoi, nu se încercă cu un sfaț, doi: trebuia sorocovățul și ocana cu rachiu, o cămașă albă și o găină, și nu plecă omul fără folos, că lucru ciudat, na, te duceai la el și ziceai:

„Moș Ilie, mi-a furat boii. El repede svârleă bobii pe masă, se uită la ei, pe urmă la stele, descântă nu știu ce, și repede îți spuneă nu numai numele hoțului cu mâna lungă, dar și unde-s boii și cum îl chiamă și unde șede cela care-i are. Și nu se înșelă Românu: se duceă și spre mai marea comedie găseă boii, chiar acolo. Și apoi, ce-ți mai trebuie decât atâta ca cel folosit să mâie și pe alții la dânsul.

Veneă o mamă, ce voiă să-și mărite fata și zicea încet: „Moș Ilie, uite așa și așa“.

El svârleă bobii și spuneă ca de pe carte; apoi, descântă fetei în o cană cu apă cu o secere, cu niște măturoi părăsit, și când descântă căscă de i se rupeau fălcile; apoi, băgă niște potcoave și niște frigări în foc și le stângeă descântând în apă; după asta stângeă câțiva cărbuni și se uită și spuneă ce dușman are creștina și câți, apoi îi cereă un semn, o bucată de brâu și spuneă fetei să umble veșnic încinsă cu brâul cela și să ție capătul tăiat afară, că mirele, în o săptămână, o lună, cel mult un an și vine. Și nu se înșelă: numai se pomeneă fata cu pețitori și cu unul care îi spuneă că el e ursitul, că s-a pomenit într-o zi cu o bucată de brâu la icoane și a visat că a venit un moșneag și i-a spus, să se ducă în cutare loc, că acolo e aceea cu brâul și aceea e partea lui și părinții cum vedeau capătul de brâu și da fata după flăcău. Apoi de minunea asta, moș Ilie eră pus și în pomelnicile bisericelor, de femei.

Eră bătrân moșneagul, să fi avut șapte zeci de ani, înalt, uscățiv, pletele lui odată galbene, acum erau

lungi și albe ca niște caere de lână date la foșalai: părea un pustnic.

Cum și ce fel a ajuns vrăjitor și cum s-a așezat nu știă nimeni, atâta se spune că e din satul Liteni, din Bucovina, și că a fost dat de mic la meșteșugul cojocăriei, dar că, într-o zi, după o bătae căpătată de la stăpân fugă și după trecere mai bine de jumătate de veac, e găsit de cei cu sufletul amărât de multe necazuri, la poarta țarinei, la Roșia. Întăiu a avut un bordei, pe urmă o casă mare șindilită și vărută și împrejmuită cu gard mare de nuiele; ograda plină de cobăi, cu vacă, dar singur, singur cuc. Dacă s-a înșurat vreodată sau ba, nimeni nu știă. Cel din urmă tovarăș și de puțină înțelegere eră un dulău de stână, Precule, și el bătrân de se isbeă cu capul de pereți.

Atâta că, zi și noapte ograda îi eră plină de oameni, femei, fete. Mâni streine îi mulgeau vaca, mâni streine îi văruiău vatra; mâni streine îi spălău rufele, și mâni streine îi făceau pască și ouă roșii și cu asta se mai luă. Câteodată beă câte un păhar de rachiu și plângeă cu lacrimi ca copiii și nu spuneă la nimeni ce are, ci numai oftă. Și se rugă și bătea la mătâni, cu atâta credință, cu atâta dor de darurile celeilalte lumi, că să nu fi fost Dzeu și nașteă unul să-l asculte și să-l mângăe. Apoi, se ridică cu fruntea plină de lumină, cu ochii plini de izbândă și întărit întratâta încât când descântă, par-că puterea se coboră în apă, și odată omul, de se spală cu ea par-că eră și el mai luminat.

SONET

I. U. SORICU

Biserica e tristă și pustie
Ca inima de amăgiri rănită,
Lângă altar, o candelă 'nvechită
Își tremură lumina 'n agonie.

Ca văduva frumoasă și cernită,
Purtând pe ea atâta bogăție,
Așteaptă azi icoana să mai vie
Frumoșii ani, în cari a fost sfințită.

Dar cei ce vin în fața ta, icoană,
Sosesc aduși de cugete haine,
Vor aurul din scumpa ta coroană.

Și poate-i înțelege... Dar știi tu bine
Că s-a pierdut într-a vieței goană
Nebunul ce venea să ți se 'nchine.

O O O

MISTERUL POETULUI

Roman de ANTONIO FOGAZZARO

Trad. din italianește de: D. TOMESCU

Un domn mic se coborî dinlăuntru, închise portiera și-și răzimă coatele de ea, vorbind tare și cu aprindere. Deodată auzii o zbuclire de răs și un alt glas, care mă încremeniră pe loc.

— *Sie Böser! Răutăciosule!*
Eră Violet.

Mă oprii, tremurând, la câțiva pași de trăsura. Omul își întoarse capul spre mine. Atunci ocolii pe la spatele trăsurii și mă oprii în mijlocul străzii, făcându-mă să privesc coperișul și zidurile triumphiulare ale casei Nassau, cari se înălțau ca niște sulți în lumina albă a lunii. Violet și domnul acela urmară să vorbească și mai departe, ea, într'un ton de iubire, el, într'un ton de veselie.

Glasul cel necunoscut nu eră glasul unui om tânăr. Se pare că discutau, dacă a doua zi aveau, sau nu, să se întâlnească. — Prin urmare? — zise însfârșit miss Yves — poimâne dimineață? — Poimâne — răspunse celălalt. — La gară, la șase și jumătate.

Se salutară. Bărbatul intră în cafenea și Violet se plecă înainte ca să vorbiască vizitiului. Atunci, spusei destul de tare, cele dintâi două versuri din poezia care-i eră atât de dragă:

Ah nu, dacă tu mă iubești, eu aș vrea
Să mă odihnesc în cea mai adâncă vale.

Ea se întoarse repede spre mine, care mă și apropiasem de landou. Îi apucaii amândouă mâinile, și, câteva

clipe, nu furăm în stare să rostim un cuvânt, nici unul nici altul. Eră întunerec, dar eram așa de apropiați, în cât putui să-i văd în ochi și pe frunte aceeaș zbuclire de patimă, ca și în clipa aceea fericită, în care, cetind pentru întâia oară versurile de iubire și de moarte, mă privise în tăcere. Ea-și aruncă apoi privirea spre vizitiu, și-și retrase repede mâinile.

— Aici? — murmură în italianește. — Cum ați venit aici? — Mă întrebați? — răspunsei eu. — Cum puteți să mai mă întrebați? Vin dela Neapole.

— Oh, veniți dela Neapole! — exclamă în nemtește. — Frumos! — Rămâneți? Oh! — adăogă, de astădată în italianește și în tonul dela început. — Nu trebuie să veniți! Doamne, de ce-ați venit?

Tăcui o clipă și apoi îmi zise încet, fermecător, pe nume; încă odată fu cuprinsă ca de-o tresăltare, și întreaga ei ființă părui că se cere spre mine.

— Adio! — reluă. — Nu mai pot sta aici și nici n-am să pot să vă mai văd. Până și scrisorile au trezit bănueli.

— N-o să mai mă vedeți?

Se vede că în glasul meu trebuie să fi fost multă descurajare.

— Doamne! — răspunse miss Yves. — Numai

Andrei Copasis, principele din Samos, care a fost ucis în săptămânile trecute. Insula Samos, locuită în mare parte de Greci, e de multă vreme măr de ceartă între Turcia, care vrea să pună mâna pe ea. Mai acu-i anu încordările între aceste două țări pentru insula aceasta ajunseseră la culme și eră cât p'aci să izbucnească pentru ea războiu. De-atunci spiritele s-au mai domolit, dar Grecii — cum dovedește și atentatul din urmă împotriva lui Copasis — nu au abzis încă de a câștigă supremația peste insula Samos.

Dumnezeu știe, dacă eu vreau să vă fac vreun rău. Poate că n-ar trebui să fac asta, dar uite, unde stați?

— La hotetul *Zum rothen Hahn*, aici, aproape.

— Măne veți primi o scrisoare dela mine. Adio! Dumnezeu să vă aibe în pază. Și mulțumesc pentru toate! Nu sunt de loc nerecunoscătoare, vedeți! — Adio! reluă în nemțește — dacă nu voi avea plăcerea să vă revăd, petrecere frumoasă și călătorie bună. Salutați din partea mea Neapole și stânca de sus.

În timpul ăsta, își scosese o mânășe și-mi întinse mâna, pe care-o cuprinsei cu amândouă mâinile și-o sărutai.

— Spuneți-mi, unde stați — șoptii eu. — N-am să vin, dar spuneți-mi!

— Vă rog! — răspunse ea, îngrozită și cu un aer de desnădejde, ca și cum s-ar fi apărât de mine și totdeodată de ea însăși. — Am să vă scriu. Adio!

— Spuneți-mi — întâmpinai — dacă acela care vorbiă cu d-voastră...

— Nu, nu! — zise ea zimbînd. Numai cînd zimbi, îi zării lacrimile din ochi.

Mă fulgeră bănuiala, cum că s-ar fi căsătorit. I-o spusei; nu eră încă.

— Ce-are a face! — zise ea. — Am să fiu.

— D-voastră mă iubiți — răspunsei eu — și n-am să mă las. Să știți bine lucrul ăsta!

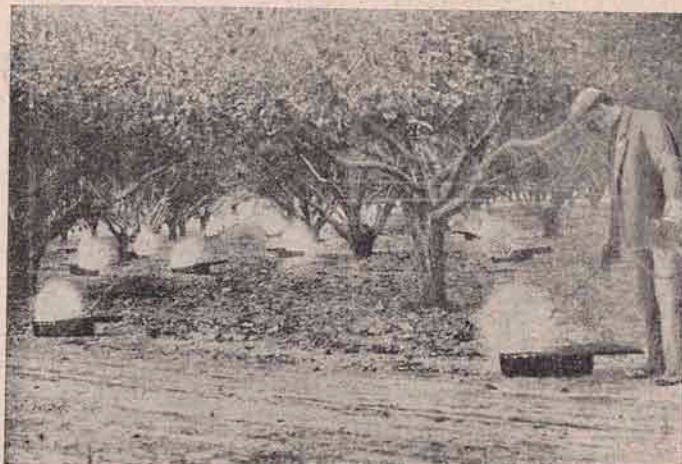
Fură cele din urmă cuvinte. Violet își retrase mâna și spuse ceva vizitiului.

Trăsura porni, merse pînă în piața vecină unde cărmî îndărăt și se întoarse spre mine la trap. Trecură caii, trecu miss Yves salutînd din cap, și totul se perdî în jos, pe coborâșul întunecat din *Königsgasse*.

Mă dusei la hotel și mă închisei în camera mea, tremurînd sub farmecul nesfârșit al clipei care numai cât sburase. Gîndul, că din lumea aceea tainică, de unde-mi veniseră cele două vise profetice, venise acum și această ultimă întîlnire, acest dar suprem, eră pentru mine de-o limpeziciune fulgerătoare. Găsisem pe miss Yves, știam că mă iubește și că e tot liberă; acum, mai rămîne să nu perd o singură clipă.

A doua zi, aveam să primesc scrisoarea ei. Îmi va împărtăși ea ceva asupra căsătoriei, — fără îndoială, o căsătorie sigură, — asupra motivelor care-o siliu s-o facă? Poate; dar pînă atunci, trebuia să capăt lămuriri prin mine însumi. Căutai numai decît pe planul *Nürimbergului*, *Burgschmiedstrasse*, unde se află topitoria Yves. Chiar dacă familia Yves nu ar locui acolo, aș putea cel puțin să aflu în ce loc stau cu locuința. Necunoscutul și Violet își dăduseră întîlnire la gară, dimineața, la șase și jumătate; aflai dintr-un itinerariu, că între șase și șapte plecă un tren spre Monaco.

Înainte de-a mă culcă, deschisei fereastra, privii pădurea aceea de acoperișuri ascuțite și turlele catedralei Lorenz, scaldate acum în pulberea de argint a lunii. Privii multă vreme orașul, în care crescuse miss Yves, și în care acum, cine știe unde, sta gîndindu-se la mine. Încercai beția sufletească a călătorului, care,

Apărarea pomului împotriva înghețurilor de primăvară în Franța. În cuptoare deschise se face foc sub pomi ca mugurii să primească destulă căldură și să nu înghețe.

ajungînd într-o țară cu faimă străveche, vede în juru-i o lume măreață și ciudată, și desvăluie, nu fără sguduire, că între această țară necunoscută și între simțirea lui lăuntrică, e oarecum o legătură tainică, misterioasă, și că, pînă la un anumit punct, și colțul acesta de pămînt e tot țara lui.

— urmează —

○ ○ ○

DIN DEPARTARE

A. COTRUȘ

Departate sunt acuma, prea departe...

Făcutu-mi-am visărilor sicriu,

Departate sunt acuma, prea departe

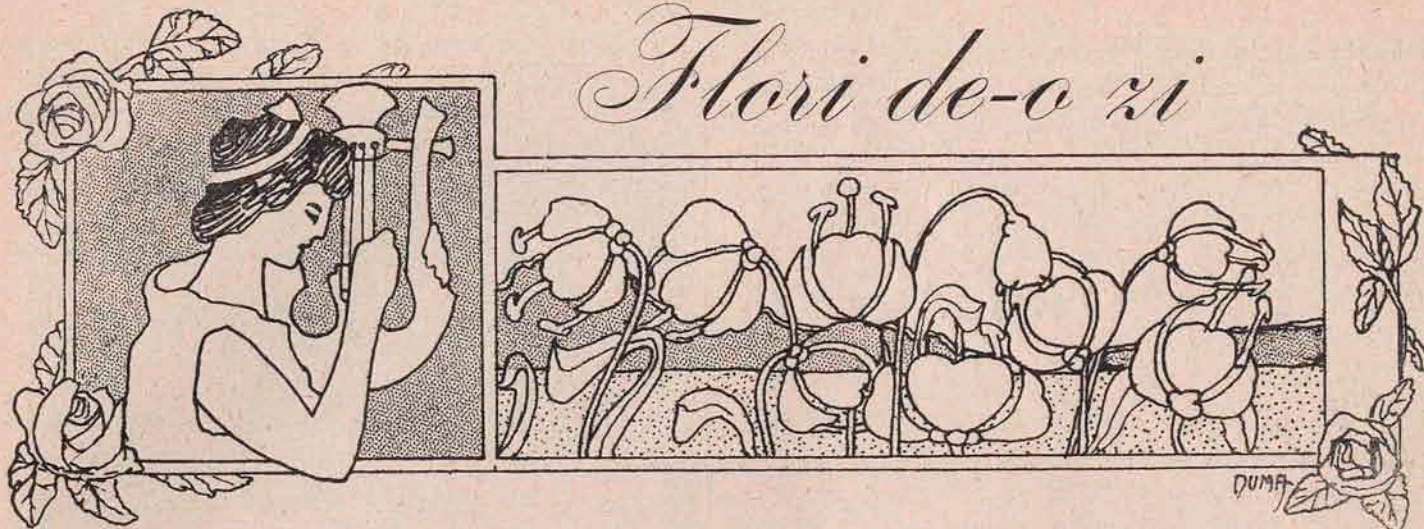
Și-orice suspin te-o sbuciumă 'n pustiu.

Te văd par-că sub candelă, la masă
Scriind scrisori în cari duios mă cerși,
Te văd par-că sub candelă la masă
Fantomă dulce-a anilor deșerși.

Și ce dorinți, ce umbre mortuare
Făcutu-m-au trecutul să-l deștept?!

Vai! ce dorinți, ce palide mirajii,
Cînd nu-i a mea nici inima din pept?!

Fulgi întârziați...

A început să cadă unul câte unul, ușori, albi și plini de scilpeală și de gingășie. Flutură în văzduh, ca stelutele mici curate, roiesc par-că și se lasă cu grămada spre pământ. Are pe semne scoarța aceasta murdară a rotogolului, ceva ce atrage vecinic spre adâncuri tot ce-i curat, tot ce-i frumos, tot ce-i plin de poezie și de seninătate. Îmi arunc privirea prin geam, ochii mei urmăresc fulgii aceștia veniți în mijlocul lui Aprilie, acum târziu, când au dat mugurii în castanii de pe alee și frunza în teiul din marginea drumului și floarea albă și plină de mister a cireșului; îi urmăresc duși pe gânduri și par-c-ar întrebă pe fiecare dintre ei: de ce-ai mai coborât și tu biet fulgușor pribeag așa târziu în lumea aceasta, care mistuie și pângărește tot ce-i curat?...

Mi-e milă nu știu cum și mă întristează atât de mult priveliștea aceasta de iarnă târzie, cu fulgușori plăpânzi, ce coboară sclipind în rațele slabe ale soarelui, cari abia mai străbat printre nori, ca să mângăie un mănunchiu de flori, ce-mi stă înainte pe masă. Cum se cern din văzduh, ca florile de cireș scuturate de vânt, îmi vine nu știu cum să ies în stradă, cu capul descoperit, să-mi cadă pe păr, pe frunte, pe față, pe buza arsă, și-n fiorul lor de-o clipă să mă amețească și să mă cutremure. Mi-s atât de dragi, și-mi par veniți anume pentru sufletele vișătoare, pentru cei cari caută o nălucă, o umbră, visată cândva demult, pe-o noapte cu lună sub salcâmi

înfloriți, plini de miresme îmbătătoare. Întind mâna prin geamul deschis, o câțiva îmi cad în palmă și-i duc repede la buze. Prin trup îmi trece un fior, asemenea aceluia trezit de-o sărutare rece, de-o sărutare furată, ori visată poate în nopțile chinuitoare, când treceam îngândurat pe sub ferestrele acoperite vecinic de două perdele grele și 'ntunecate. Clipă de clipă, prin mintea mea trece tot mai repede noianul acela de vise, pe cari le făurisem pe-atunci, în primăvara aceea dintâiu a vieții mele. Sărmani fulgușori întârziați, câtă așămănare aveți voi cu vieța mea fără căpătâiu și cu frânturile cântecelor mele fără leagăn. Așa un întârziat îmi pare că-s azi și eu printre oameni, un biet întârziat, care s-a rătăcit vrăjit de chipul fugar al unei ființe, și bate azi cărările, cari înfrâng visul și zdruncină poezia.

* Radu Mărgean.

Fabula a amuțit!...

Din mijlocul literaturii de azi, din mijlocul mersului ei progresiv, ies în evidență două lupte apuse care vor s-o ducă la bun sfârșit: de-o parte un curent care în aparență pare a fi bun voitor, însă în realitate îi este dăunător prin faptul că nu-și justifică întru nimic necesitatea lui în mijlocul poporului nostru și, de aici desorientare, — de altă parte curentul cel vechiu reprezentat prin diferite reviste ce apar atât în România cât și în Ardeal. Cel dintâiu se manifestă sgomotos și cu pretenții de-a cunoaște arta, însă fără să-și ficseze programul de activitate, cel

de-al doilea departe de a-și afirma o credință pe care la timp să n-o poată schița, tot mai mult își îndeplinește prin fapte ceea ce altă dată a afirmat: îndreptarea literaturii pe-o cale logică și firească, cuprinzând în manifestarea ei, sufletul individual al poporului din mijlocul căruia s-a ridicat și prin aceasta apropiindu-se de masele poporului neformat, uitat și exploatat în toate felurile.

Dar, și de partea unora și de partea altora se vede o lipsă totală de cunoștință și de luare ca bază în manifestarea lor, — a trecutului nostru literar. Poate că cei din urmă rămân departe de acest fapt, pentru că trebuie să stea veșnic cu condeiul în mână contra aceluia care nu reprezintă nimic.

Dar, în orice caz se constată acest fapt: din ce în ce, trecutul literar al nostru, istoriografia literară câtă s-a scris în țara noastră, — nu sunt de fel cercetate. Alte preocupări și altă datorie cred scriitorii nostri că au. Și, să nu vorbim de cei care produc literatura, ci de cei care o judecă. Vom vedea la aceștia din urmă un avânt și o discuție aprinsă asupra lui Emile Faguet „De l'Academie Française“, dar niciodată asupra lui Grigorie Alexandrescu; vom vedea cum vor căuta să știe până și ultima evoluție a literaturii japoneze și niciodată asupra epocii lui Cogălniceanu - Russo - Negruzzi - Alexandri. Până și pe elevul de liceu îl vei întâlni traducător al lui Zola, Hugo, ba mai mult, cu ochii ascunși pe sub bancă la Daudet, în vreme ce profesorul de română va vorbi de cronica lui Ureche sau de proza

lui Negruzzi. Poate la procesul ce-l facem aici, multora le va veni să zimbească — căci la ce nu se zimbește în țara noastră, poate gășind aici ultima scăpare, — însă realitatea așa este. Și, ea nu este divulgată de cei cari poartă condeiul în direcțiunea criticei, ba din contră, caută să-și illustreze teoriile lor cu citații din cei mai răspândiți critici francezi. Vi s-a întâmplat vreodată ca să dați de-o astfel de citații în observările care mai târziu erau să fie o școală în literatura românească, o astfel de citație în observările dlui Iorga? Sau în clasicele „Critice“ ale dlui Maiorescu? Sau într-un scriitor în direcțiunea aceasta, mai apropiat de noi, în dl Ilarie Chendi? Nu! Critica serioasă nu se construiește dintr-un lux de citații!...

Și, acum voi trece, poate prea brusc, dela această chestiune la însuș subiectul care ne preocupă. E vorba de fabulă, de încetarea ei din mersul progresiv al literaturii. Acest gen literar, este clasic ca producție, clasic ca subiect, deaceia, — în vremea noastră când „modernismul“ e la modă — ea va fi trecut așa de repede în masa celor dispăruți, în masa lucrurilor și faptelor de altă dată. Astăzi nu se mai aude de ea: pe cea veche au înmormântat-o cu uitarea generația de astăzi cu Faguet în mână, iar cât privește de vreo manifestare nouă, de-o fabulă nouă, — nu se pomenește.

Cum să ne explicăm acest fapt? — Îmi amintesc de un articol al dlui Gherea: „Decăderea literaturii contemporane“. În el, criticul ideilor sociale în artă, caută să explice de ce actualmente (1898) se simțea o criză vădită a unei literaturi contemporane care să poată sta alături de cea clasică: anume, că nu se găsesc scriitori în zilele noastre (1898), în Franța, care să stea alături de Daudet, Zola, Gonouret; în Germania alături de artiștii din „epoca de înflorire“: Goethe, Schiller, Heine, Lenau, etc... Și dl Gherea explică cauza acestei lipse totale de-o literatură contemporană: epoca în care trăim noi (1898) este absorbită de deslegarea chestiunilor sociale așa că porțile de gândire și inteligențele

sunt atrase către această chestiune. Că dl Gherea exprimă adevărul, care întotdeauna e pus la îndoială la dsa lipsindu-i obiectivitatea, sau ba! — vorba e că se găsește o explicare cel puțin aparentă sau pot spune relativă, a unui fenomen ce se petrecea între lumea ideilor și lumea faptelor, între abstracțiuni și pozitivism.

Dar, noi, cum să ne explicăm fenomenul acesta cu încetarea deodată a fabulei din mersul atât de progresiv și evidencial al literaturii, care nu poate fi considerat ca accidental, având o tradiție și la baza căruia stă însuș fabula?! Cu atât mai mult ne crește curiozitatea în fața enigmei, cu cât știm că ea își are o urmă adâncă în însuș firea Românilui, în însuș vorba și sfatul lui în care de cele mai multeori, ne intenționat este ascunsă fabula. Căci și aici stă nașterea unui geniu literar: înrădăcirea directă cu o anumită parte a firei individualității din mijlocul căruia s-a ridicat.

Sau mai concis: în judecarea unei opere de artă, intervine anatomia operei sau judecarea însușirilor ei, fiziologia operei, dar mai ales etiologia ei prin care se vede mediul înconjurător al scriitorului, sau cu alte cuvinte faptul de aproape care a înrăurit direct pe scriitor la crearea ei.

Când, în judecarea fabulei, intervin condițiunile acestea științifice prin care vezi opera, sau mai bine prin ultima condițiune arătată aici, mai poate încăpea îndoială la înrăurirea directă pe care a avut-o poporul asupra spiriturilor fabuliștilor?! Căci încă odată, o repet, unile din genurile literare moderne își au o origină adâncă și o asemănare mare cu literatură, cu arta, cu cultura primitivă. Gândiți-vă la teatru: ce au fost „irozii“ și atâtea jocuri primitive, de cât un teatru? Gândiți-vă la poezia lirică: ce sunt accenturile duioase smulse din adâncul inimii poetului, decât aceleași accente din poezia populară. Și am mai putea ilustra această argumentație dar ne oprim. Și vom recapitulă: fabula românească, care ani de ani a fost obiectul prin care s-au ridiculizat atâtea rele și neajunsuri, indirect, nu este

altceva decât redarea prin artă a unei părți din sufletul poporului nostru: ironia, în dosul căruia se ascunde cea mai vie morală.

Atunci, când această legătură este așa de vădită, — cum deodată a încetat arma prin care a luptat pentru îndreptare Grigore Alexandrescu, Donici, Asachi, Eliade, Stamati, etc? Încă odată, nu ne putem explica. Oarecare explicație s-ar găsi în înnoirea pe care a primit-o literatura și societatea noastră de pe la 1866 încoace. Căci întradevăr, până la această dată, după care răsare și dl Maiorescu cu discuțiile asupra fondului și formei, cu lupta contra literaturii tendențioase, fabula e-n plină desvoltare. Nu-i vorba, adevărata ei epocă, 1840—1859, apăsese demult. Așa dar, oarecare explicație de încetarea fabulei, s-ar găsi în acest fapt.

Întradevăr, Grigore Alexandrescu, încetează de-a mai scrie încă dela 1861 când fu amestecat în niște lupte politice, care l-au făcut să dea „o lovitură de fabulă unui bărbat politic“.* El, care mânuise cu atâtea măestre condeiul, în direcțiunea aceasta, deodată amuțise și astfel, uitat de lume, moare la 1885. A. Donici, care trebuie să fie considerat ca cel dintâiu fabulist al Românilor, — deoarece s-a ținut numai în direcțiunea aceasta, pe când ceilalți și-au îmbrățișat și alte genuri literare, — încetează și el de-a mai scrie pela 1863 cu toate că moare tocmai la 1866, când C. Negruzzi cu drept cuvânt se adresa dobitoacelor:

„Alecule Donici nu mai este! Plângeți dobitoacelor! Voi, cărora el știă să vă dea atâtea spirit! Istoricul vostru a murit!“

Să mai vorbim de Anton Pann, de Săulescu, Asachi? E de prisos, căci rând pe rând dispar până la 1870. Odată cu ei, dispăre însă și fabula care fusese o armă în „epoca eroică“. Cei care vin, n-au nici o însemnătate. Astfel sunt: Orășanu care-și adună satirele lui printre care și fabule după anul arătat mai sus;

* G. Bogdan-Duică: *Despre Grigore Alexandrescu*, în *Convorbiri Literare*, XXXIV, p. 855.

astfel B. P. Hașdeu, care se încercă și în această direcțiune dar fără folos; astfel V. A. Ureche; astfel G. N. Nichitachi care imită pe predecisorii săi.

Doi din fabuliștii care trebuie să ia loc de frunte în epoca de înflorire a fabulei la Români, sunt basarabeni Stamati și Sârbu. Cei dreptul, acest loc nu prea și-l au, pe nedrept, deoarece rămăseră străini de viața literară din regat prin înstrăinarea însuș a provinciei unde locuiau. Fabulele lor, sunt strănse de dl N. Iorga întrun volum intitulat: „Poietii Români de sub stăpânirea rusească“. Dar și ei fac parte din pleiada celor dinainte de 1870 când fabula eră în înflorire.

Așa dar, cu tot progresul pe care l-a făcut literatura în cursul secolului al XIX, dar mai ales din timpul Unirei până în prezent, unul din cele mai vechi genuri literare îmbrățișate de Români, — încet, încet, dispărû. Forme nouă și vagi, fără o valoare morală, îi luară locul.

N-am căutat să arătăm cauzele acestei dispariții, ci numai am constat acum când trecutul literar e din ce în ce dat uitării și în care, un mare rol și-a avut fabula. N-am căutat căci nu ne stă în putință, dar, de a spune că în locul unui vers lung și unul scurt, fabula ar fi mai preferabilă — aceasta nu numai că ne stă în putință dar o și afirmăm.

Și, ceea ce s-ar putea face pen-

tru a reînvia acest gen literar, ar fi cultivarea trecutului nostru literar-istoric, ar fi venirea noastră în contact cu clasicismul român, — cu atât mai mult, cu cât vedem că zi cu zi se introduc fel de fel de elemente în literatura noastră, care, prin producția lor nu pot întru nimic cultivă și afirmă nici sufletul omenesc și nici pe cel specific românesc.

Radu S. Dragnea.

OOO

RÂNDURI MĂRUNTE

Primim: *Acțiunea Naționalistă*, de D. Tomescu, un volum care cuprinde articlii, scriși într-o limbă poetică și cu mult entuziasm, despre: N. Iorga; Partidul Naționalist democrat; Pesimismul dlui Iorga; A. C. Cuza; Ce este naționalismul?; Este naționalismul o ură?; Antisemitismul; Cahalul; Partidele; Cu prilejul adunării naționaliste; Alegerile și Partidul Naționalist; Antidinosaurismul tachist; Cearta prelaților și sentința Sinodului; Naționalism sau democrație; Dl C. Rădulescu-Motru; Neoioabăgia; Școala intransigenții; Secături entusiaste. — Volumul costă 1.50 + 20 bani de porto și se află la „Librăria Națională“, din Orăștie.

OOO

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

X. Primiți sincera noastră mulțumită pentru buchetul de garoafe și roze.

C. Amândouă sunt slabe și n-au nimic poetic, nimic atrăgător. Rimele sunt primitive, obicnuite, chiar ritmul suferă alocurea.

L. Moșoiu. Ghicitura trimisă nu se poate publica.

T. Țăranu. Subiectul tratat de dta cere un deosebit talent, ca să poți da ceva frumos și reușit. În felul cum dta l-ai lucrat, într-o limbă absolut prozaică, n-are nimic delicat, nimic înduioșător. N-o putem publica.

Fulga. Versurile dtale nu întrunesc recerințele poeziilor, cari se pot publica în reviste.

V. Paraschivescu. Cele trimise nu le putem publica. De dta am citit versuri și mai frumoase. Poate altele.

T. M. Deoarece au fost publicate cu modificări și în L. și în U. n-are înțeles să le publicăm și noi.

Novus. Ghiciturile trebuie desemnate frumos, pe hârtie separată. Așa nu le putem folosi.

R. S. Dragnea. Vă rugăm, să ne comunicați adresa.

N. B. S. Acelaș păcat, ca și-n rândul trecut. Nu-i destul de concis, ce spui. E prea fragmentar și mistic pe alocurea, așa, că e de nepriceput. Păzește-te de expresii prozaice, ca aceasta „Corpul mi se putrezește de ședere“ și altele. Caută să fii scurt și cuprinzător, altcum felul acesta de-a scrie n-are înțeles. Insuși titlul e așa de vag și ne dă puțin.

Cele mai de seamă nou-tăți literare, apărute în 1911 în Ardeal, sunt:
Alexandru Ciura: Amintiri
și

„**Almanahul scriitorilor dela noi**“, care cuprinde fotografiile alor 46 scriitori ardeleni și câteo bucată literară inedită a lor. — Prețul fiecăreia e cor. 1.80 franco.

Cine le comandă amândouă le capătă cu cor. 3.20 franco.

Se află la
Librăria Națională, Orăștie.

GHICITURI

Ghiciturile ilustrate din numărul trecut le-au deslegat corect următorii: Anuța Sima; I. Bocico; Veturia Baciu; Reginuța Roman; Mărioara Dredean; Emilia Mărcuș; Petru Rimbaș; George Fareu; Nicolae Bătrâna; Remus Perian; I. Stoica și Lucia Moșoiu. — Premiul l-au câștigat: *George Fareu*, Tășnad; *Veturia Baciu*, Nadeșul-săsesc și *I. Bocico*, Horodnic.

Deslegarea e următoarea:

- I. *Christos a înviat din morți,
Cu moartea pe moarte călcând.*
- II. *De vrei, ca'n veci piosul psalm să-ți sune
Și-al dragostei izvor să nu mai sece,
Să-ți fie inima o rugăciune.*

Deslegarea ghiciturei din numărul acesta să ni se comunice până în 25 Aprilie n.

GHICITURĂ DE CIFRE

de G. S. O.

- 9, 17, 23, 2, 17, 22, (sat).
12, 23, 17, 14, 24, (nume de bărbat).
24, 5, 6, 9, (cereală).
23, 24, 9, 13, 24, 23, 13, (soldați).
14, 6, 19, 24, 11, 1, 24, 14, (fost împărat francez).
1, 14, 3, 11, 1, 7, (popor cult).
18, 6, 22, 8, 1, 14, 7, 13, 1, (râu în America).
13, 23, 11, 6, 14, 2, 6, (țărișoară).
9, 6, 21, 17, 23, 14, (planetă).
6, 18, 6, 11, 13, 6, (nume de femeie).

Fiecare număr corăspunde unei litere, și este a se înlocui pretutindeni cu aceeaș literă. Literile dela început, cetite de sus în jos, vor da numele unui redactor, — iar cele dela sfârșit, cetite tot de sus în jos, vor da numele unei reviste.

Proprietar-editor: Sebastian Bornemisa.

„Tipografia Nouă“, I. Moța, Orăștie.

Prețul unui exemplar 24 bani.

— Pentru străinătate 40 bani. —